

User Name: =

Date and Time: = 2025-09-05

Job Number: = 262011032

Documents (1)

Client/Matter: -None-

Search Terms: Langer lijden of waardig sterven? 14 Mrt 2023 AD/Algemeen Dagblad Zo Weekend; Blz. 22, 23 RIANNE VAN DER MOLEN

Search Type: NaturalAnd

Content Type

news

Narrowed by

-None-

1. Langer lijden of waardig sterven?

Langer lijden of waardig sterven?

AD/Algemeen Dagblad

14 maart 2023 dinsdag

Copyright **2023** DPG Media B.V. All Rights Reserved**Section:** Zo Weekend; Blz. 22, 23**Length:** 1068 words**Byline:** RIANNE VAN DER MOLEN

Highlight: Als iemand ongeneeslijk ziek is, moet er meer worden gesproken over het stervensproces, vindt longarts Sander de Hosson. Ontkenning komt te vaak voor. „Mensen horen me niet als ik zeg dat ze gaan overlijden.”

Body

Sterven hoeft geen eindeloze strijd te zijn. De laatste fase kan ook mooi en bijzonder zijn

Longarts Sander de Hosson (46) en journalist en schrijver Els Quaegebeur (48) maakten samen het boek *Leven toevoegen aan dagen*. Quaegebeur schreef op wat De Hosson vertelde. Het boek is bedoeld als een kennisgids voor mensen met een ongeneeslijke ziekte en hun naasten. Zodat zij weten wat er gebeurt vanaf het moment van een slechtnieuwsgesprek tot aan de laatste adem. De Hosson is ook oprichter van expertisecentrum Carend, dat zich sterk maakt voor waardig sterven.

Wat bedoelen jullie met 'leven toevoegen aan de dagen'?

„Met palliatieve zorg verbeter je de kwaliteit van leven bij mensen die ongeneeslijk ziek zijn”, zegt De Hosson. „Artsen doen dat vooral door bezig te zijn met behandelingen zoals chemo- of immunotherapie. Hoewel sommige behandelingen levensverlengend zijn, kunnen ze het lijden ook verlengen. Ik geloof dat een medische behandeling leven moet toevoegen aan iemands dagen, niet slechts dagen aan het leven. Nog te vaak hoor ik de term 'uitbehandeld', maar dat ben je pas als je in je graf ligt. Voor die tijd is er palliatieve zorg, waarin mensen worden begeleid richting het stervensproces. Als je daar kennis van hebt, geeft dat jou als patiënt de macht die periode goed in te gaan.”

Quaegebeur: „Studenten geneeskunde leren in hun opleiding bijna niets over de dood. Het gaat vaak even over slechtnieuwsgesprekken, maar verder is er weinig aandacht. Terwijl wij geloven dat dit zo belangrijk is.”

Willen mensen wel bezig zijn met hun naderende dood?

Langer lijden of waardig sterven?

De Hosson: „Vaak niet nee. We leven in een maatschappij waarin het bijna onacceptabel is geworden dat je sterft aan een ziekte. Veel mensen geloven: er zijn altijd behandelingen mogelijk. Maar bijvoorbeeld chemotherapie en immunotherapie zijn helemaal geen genezende behandelingen. Ze kunnen slechts de symptomen verminderen en leiden tot een wat **langer** leven. Toch denkt tot 40 procent **van** de mensen nog steeds dat ze kunnen genezen door chemotherapie of immunotherapie."

Waar ligt dat aan?

„We verleren de dood te accepteren. Het zit in ons oerinstinct om te willen overleven. Als ik duidelijk zeg 'u heeft een ongeneeslijke ziekte en zult daaraan overlijden', maar ik zeg daarna 'we gaan wel behandeling x doen', dan slaan mensen die eerste zin zelden op. Ze vragen de volgende keer vaak: 'Dokter, ik word straks toch weer beter?'"

Quaeghebeur: „Als maatschappij zijn we gaan denken dat het leven maakbaar is. Mensen zijn liever bezig met oplossingen dan rustig toe te leven naar hun overlijden. Terwijl ons lichaam is geboren om te sterven. Door erover te praten met je arts en naasten kun je ervoor zorgen dat het een bijzondere tijd wordt, die naast verdrietig ook mooi kan zijn."

Sommige mensen zien dat misschien als opgeven...

„Bij dat soort termen gaat het mis", zegt De Hosson. „Je kunt kanker, COPD of andere aandoeningen niet overwinnen. Soms lees ik in een rouwadvertentie: hij of zij is strijdend ten onder gegaan. Triest vind ik dat, want in plaats **van** die strijd had diegene ook kunnen werken aan de kwaliteit **van** leven in zijn laatste dagen."

We moeten vaker praten over welke klachten bepaalde behandelingen met zich meebrengen, wat de patiënt zelf wenst, wat zijn of haar eigen idee **van** 'kwaliteit **van** leven' is en of je wel **zo**'n levensverlengende therapie zoals chemo, waarvan de bijwerkingen heftig zijn, wilt inzetten."

Speelt de achtergrond **van** iemand een rol in **zo**'n gesprek?

De Hosson „Absoluut. Het is nooit een gemakkelijk onderwerp om over te praten, maar in sommige culturen is het ongewenst. **Zo** weet ik inmiddels dat de meeste mensen met een moslimachtergrond liever niet horen: u gaat dood. Door gesprekken te voeren met vele moslims heb ik geleerd dat je het beter omfloerst kunt zeggen. Dus: 'Het gaat heel slecht met u'. Je zegt dan eigenlijk hetzelfde, maar de dood noemen vinden zij vaak lastig."

Quaeghebeur: „Voor het boek zijn we ook in gesprek gegaan met geestelijk verzorger Mustafa Bulut over interculturele zorg bij ernstige ziekte en sterven. Volgens hem zou de standaardvraag eigenlijk moeten zijn: 'Wilt u weten wat u heeft?' Hij gelooft dat een arts meer aandacht moet hebben voor de taal. Steeds benoemen dat de dood komt, voelt voor sommigen als meerdere keren doodgaan."

Wat hopen jullie te bereiken met dit boek?

De Hosson: „We willen mensen laten begrijpen hoe bepaalde behandelingen hun kwaliteit **van** leven beïnvloeden. We willen uitleggen hoe iemand waarschijnlijk zal sterven. **Zo** zijn veel mensen met de longziekte COPD bang dat ze uiteindelijk stikken, terwijl een arts kan vertellen dat je sterft omdat je organen steeds minder goed werken. Daar word je suf **van**, waardoor je niet kunt stikken. Als er meer kennis is over het eigen stervensproces, geeft dat iemand de kans om de juiste keuzes te maken."

Quaeghebeur: „Als ik minister **van** Onderwijs was, zou ik de dood, rouw en verlies een vast onderdeel laten worden **van** het lesprogramma op scholen. Jonge kinderen weten vaak heel goed hoe ze met de dood moeten omgaan. Mijn dochter praat gemakkelijk over de dood **van** haar opa, maar blijft dat **zo**? Ergens tijdens het ouder worden,

Langer lijden of waardig sterven?

vinden we het moeilijker om daarover te praten, terwijl het zo waardevol is voor de stervende en diens omgeving als je dat wel doet."

Wat zeg je tegen iemand die ongeneeslijk ziek is?

Sander de Hosson weet hoe belangrijk het is wat je zegt tegen iemand die ongeneeslijk ziek is. Op het oog onschuldige woorden kunnen kwetsend overkomen. „Denk aan een vraag als: Heb je je haar nog?. Met dat woordje 'nog' benadruk je alleen maar de ellende die gaat komen, dat is pijnlijk." Of: Ga je wel alweer naar het theater? „Het woord 'alweer' suggereert dat het hoog tijd is dat iemand beter wordt. Dus zorg ervoor dat je ver blijft van dit soort woordkeuzes. Maar ook van alle metaforen die met 'strijd' te maken hebben. Vraag liever eens: Hoe laat kan ik langskomen om een pannetje soep te brengen?"

Leven toevoegen aan de dagen, van slechtnieuwsgesprek tot laatste adem en rouw - hoe een stervensproces verloopt is verschenen bij uitgeverij Arbeiderspers (€22).

Expertisecentrum Carend houdt 16 maart ook het eerste jaarcongres getiteld Leven toevoegen aan de dagen.

'Het lijkt onacceptabel geworden dat je sterft aan een ziekte'

'Als we ouder worden, is het moeilijker over de dood te praten'

Bekijk de oorspronkelijke pagina: pagina 22, pagina 23

Classification

Language: DUTCH; NEDERLANDS

Publication-Type: Krant

Subject: Death + Dying (100%); Diseases + Disorders (99%); Medical Treatments + Procedures (93%); Health Care Professionals (87%); Chemotherapy + Radiation (71%); Respiratory Disorders + Injuries (71%); Education Systems + Institutions (68%); Medicine + Health (68%)

Load-Date: March 13, 2023